juist zijn geweest. Maar de geordende weg is, dat de zaak dan opnieuw voor een volgende Generale Synode gebracht worde; niet dat elke particuliere Kerk maar doet wat goed is in haar oogen.

DR. H. H. K.

Voor Kootwijks Scholen.

In hartelijken dank ontvangen van Ds. Hoekstra te Arnhem namens mej. E. P. te Utrecht *f* 2.50.

DS. J. H. HOUTZAGERS, *Voorzitter.*
W. ROETERT STEENBRUGGE, *Secretaris.*
Kootwijk.

Leestafel.

Ds. J. KRÜGER, van Silvolde. NEDERLANDSCH ZENDINGSJAARBOEKJE VOOR HET JAAR 1913. Uitgeven door den boekhandel van den Zendings-studie-raad. — Den Haag.

Redacteur van dit jaarboekje is Ds. J. KRÜGER, predikant van de Gereformeerde Kerk te SILVOLDE en GENDRINGEN.

De Zendings-studie-raad ten onzent heeft, met aan den heer KRÜGER de redactie van dit zijn vierde Jaarboek op te dragen, een zeer gelukkige keuze gedaan. Het wil mij toch voorkomen, dat het boek, wat zijn samenstelling betreft, aan de eischen, die men aan zulk periodiek mag stellen, voldoet.

Wat zijn inhoud betreft, is dit Jaarboek onmisbaar voor allen die aan Zending doen of haar tot onderwerp van studie maken. Bij de laatste categorie denk ik ook aan de studenten onzer Theologische School en onzer Vrije Universiteit, aan welke inrichtingen voor Hooger Onderwijs de Zending thans onder de leervakken is opgenomen.

In een WOORD VOORAF zegt de Z. S. R., dat deze zijn periodiek, hoewel bij het zendingspubliek reeds een bekende geworden, toch „nog niet zoo algemeen bekend is ook onder de zendingsvrienden, als wenschelijk ware, en zooals het boekje het verdient, met zijn rijken inhoud en bovenal met zijn schat van gegevens, die het onmisbaar maken voor hen, die geregeld met de zending in betrekking staan".

Méé om dit, in alle opzichten ongewenscht gemis van meer algemeene bekendheid te verhelpen, wil ik hier van zijn rijken inhoud en schat van gegevens iets vermelden.

De KALENDER, die met wat daar zoo bijhoort aan het MENGELWERK vooraf gaat, is door de goede zorgen van Ds. KRUGER zoo ingericht, dat hij een specifieke zendingskalender is geworden. Bij iederen dag staan gebeurtenissen vermeld, die betrekking hebben op de Zending. Zoo, om iets te noemen, bij 2 Januari het vertrek, in 1912, van Ds. L. P. KRIJGER naar Soemba en Ds. A. MERKELIJN naar Java, en bij 18 October de, ten vorige jaren gehouden, 26ste Alg. Nederl. Zendingsconferentie te Amsterdam. Ook bij de rubriek POSTERIJEN en TELEGRAPHIE heeft de redacteur gezorgd voor een zoo volledig mogelijke opgave van wat met Nederlandsch Oost- en West-Indië in verband staat. Evenzoo is bij de rubriek WETENSWAARDIGHEDEN, blijkens de daarin voorkomende BEVOLKINGS-STATISTIEK van Oost- en West-Indië en de opgave van Indische MATEN EN GEWICHTEN, rekening gehouden met het doel van het Jaarboekje.

Het MENGELWERK bevat drie IN MEMORIAM's. Een over Prof. VALETON, door Freule H. B. DE LA BASSECOUR CAAN; een ander over DR. SCHOCH, van den Zendingsconsul DR. C. W. TH. BARON VAN BOETZELAER VAN DUBBELDAM; en een derde over ALFRED BOEGNER, den director van de „Société des missions évangeliques de Paris", ook door Freule DE LA BASSECOUR CAAN.

Volgt in het MENGELWERK een artikel: JAAROVERZICHT 1912.

'n Goed geschreven stuk, dat kort maar duidelijk vermeldt èn de feiten op het gebied van de Zending, hoofdzakelijk in INDIË, èn „het toenemen der zendingsactie hier te lande en het meer ontwaken van het zendingsleven".

Het stuk eindigt o.m. met deze woorden:

„Wij mochten aldus wijzen op een toenemende belangstelling in het werk der zending hier te lande, en wij deden het met dankbaarheid. Toch mag niet uit het oog verloren worden, dat dit nog maar een begin is, hetwelk nog geen gelijken tred houdt met de dringende behoeften op het arbeidsveld".

En, waar in dit OVERZICHT, eenige bladzijden vroeger, worden saamgevat de mededeelingen wat Indië betreft, daar wordt gezegd: „overal dringend behoefte aan arbeid; veel zegen waar die arbeid verricht wordt. Waar zijn de arbeiders om het werk uit te breiden, en waar blijft de gemeente om den voortgang en de uitbreiding mogelijk te maken?"

Bijzonder lezenswaardig is wat in dit JAAROVERZICHT op p. 50 vermeld staat omtrent de oprichting van Christelijk-Hollandsche Scholen in Ned. Oost-Indië.

Verder bevat het MENGELWERK een verslag van de door Ds. P. v. WIJK gehouden toespraak op de Conferentie voor Zendingsstudie te Lunteren (Juli-Augustus 1912).

Bijkens dit verslag WAS het thema van deze toespraak GEBED EN ZENDING en was zij vastgeknoopt aan het Schriftwoord Joh. 16 : 23.

Bij de lezing van dit „Verslag" ging het mij, juist door het groote genot, dat er zich bij aan verbond, aan mijn hart, dat de TOESPRAAK, waarschijnlijk met het oog op den omvang van het Jaarboekje, — niet *in extenso* is opgenomen. Ds. VAN WIJK, Luth. Pred. te AMSTERDAM, is niet alleen door zijn veeljarige studie een voorname specialist op het gebied van de Zendingswetenschap, maar heeft bovendien de gave van de dingen zoo raak en vaak ook zoo verrassend nieuw te zeggen.

Dan, hoe het zij, voor het opnemen van dit verslag ben ik den Redacteur van het jaarboekje zeker niet minder dankbaar dan voor het opnemen der twee volgende korte stukjes: Ds. BREUKELAAR'S ZENDING EN GELOOFSSTUK en Dr. J. P. VAN BRUGGEN'S EEN ZENDINGSBELIJDENIS.

Bij dat „geloofsstuk" dacht ik onwillekeurig aan den titel van DR. KUYPER'S rede op onze jongste Vergadering der Vereeniging voor H. O.

Op het MENGELWERK volgt, van p. 72 tot 96, onder den titel ZENDINGSSTUDIERAAD, van de hand van den heer JAN WILLEM GUNNING J Hz., het VERSLAG VAN DEN ZENDINGSSTUDIE-RAAD OVER HET JAAR 1912.

Dit met zorg bewerkte verslag bevat de volgende rubrieken.

1. SAMENSTELLING EN ORGANISATIE.

Wat het eerste betreft wil ik hier even vermelden, dat deze Raad dùs is samengesteld: Dr. J. R. CALLENBACH, Voorzitter; JAN WILLEM GUNNING J.Hz. Secretaris-Penningmeester, Keizersgracht 580, Amsterdam; Jonkvrouwe H. B. DE LA BASSECOUR CAAN; B. M. ALKEMA; Ds. J. HENZEL en Dr. H. C. RUTGERS.

Verder:

2. DE UITGAVEN VAN LITTERATUUR met als onder-rubrieken: A. Handboeken en andere Studiemiddelen; B. Algemeene Zendingsliteratuur, en C. Tijdschriften

3. DE BOEKHANDEL VAN DEN Z. S. R., die onder leiding staat van den directeur A. J. C. VAN SETERS, Javastraat 78 Den Haag.

4. ONDERWIJS COMMISSIE, in welke rubriek o. m. vermeld wordt, dat onze christelijke onderwijzers en onderwijzeressen *doozen* met *ethnographica* (dingen voor volkenkunde) voor schoolgebruik, tegen vergoeding van onkosten in bruikleen kunnen krijgen bij den heer A. J. DREWES, Keizersgracht 41 Amsterdam.

5. DE ZOMERCONFERENTIE.

6. DE ZENDINGSSTUDIE-KRINGEN, in welke rubriek vermeld staat, dat de belangstelling in het werk der Zending, naar bij enquête bleek, merkwaardig is toegenomen.

8. ARBEID IN INDIË, en als 9e rubriek: de GELDMIDDELEN van den Z. S. R.

Aan dit VERSLAG, sluit zich aan een STATISTIEK DER ZENDING. De vervaardiger van deze bij zendingsstudie zoo noodige statistiek — ik meen dat deze vervaardiger Ds. KRÜGER is — geeft hier blijken van even groote vaardigheid als nauwkeurigheid op statistisch gebied. Indien mijn zooeven geuite meening juist is, dan is dit stuk werk een negatieve instantie voor de bewering van een mijner kennissen, „dat je voor zulke dingen geen Theoloog moet hebben."

In deze STATISTIEK is het verzameld materiaal over 4 rubrieken verdeeld, en wel: 1e De Zending in Nederl. Oost-Indië; 2e In Ned. West-Indië; 3e Nederlandsche Zendingsarbeid buiten onze Koloniën en 4e Zending onder de Joden in Nederland.

Wat ten slotte de bruikbaarheid en daardoor de waarde van deze jaargang van dit Jaarboekje verhoogt is de LIJST EN VERKLARING VAN VREEMDE WOORDEN, DIE MEERMALEN VOORKOMEN IN ZENDINGSLECTUUR, — door den Redacteur er aan toegevoegd.

Wie in die lijst verbeteringen en vermeerderingen kan aanbrengen, moet het maar zeggen of liever nog, schrijven aan J. W. GUNNING IH.ZN. Hij kan het zetten op een in het boekje gevoegd „Verbeterblad".

Mijn geachte lezers zullen, voor zoover zij Het Nederlandsch Zendingsjaarboekje voor 1913 nog niet kenden, nu wel van zijn rijken inhoud en schat van gegevens een denkbeeld hebben gekregen.

Wie in het bezit van den voorgaanden jaargang is, meene niet dat het aanschaffen van dezen nieuwen overbodig zou zijn.

Zoo zijn er.

„De verkoop van het boekje bleef beneden dien van dat over 1911. Men dacht blijkbaar met het vorige nog wel te kunnen volstaan. Dit is echter reeds daarom onjuist, omdat in deze tijd de zending zich bijzonder snel ontwikkelt en de gegevens van het eene jaar na een jaar reeds verouderd zijn."

Dùs de Z. S. R. zelf in zijn WOORD VOORAF.

G.

Uit de Pers.

Het deed ons goed, in een orgaan, dat van Hervormde zijde het licht ziet, *De Waarheidsvriend*, deze krachtige bestrijding te vinden van het valsche begrip *Volkskerk*, dat men al meer poogt te ijken.

Het stuk luidde aldus:

Het is gewoonte geworden om de Ned. Herv. Kerk voor te stellen als *de Volkskerk*.

En in verband daarmee wordt dan geleerd, dat naar de belijdenis niet in bijzonderheden moet worden gevraagd en leertucht uit den tijd is.

Dat men in de Roomsche Kerk of in een of ander Gereformeerd of Christelijk Gereformeerd Kerkje nog zoekt de belijdenis nauwkeurig te omschrijven, waarbij leertucht geoefend wordt over degenen die met die omschreven belijdenis verschillen, dat is nog tot daaraantoe.

Maar — zoo zegt men — voor onze Hervormde Kerk is dat alles een overwonnen standpunt. Daar zijn we bij ons boven uit gegroeid.

Leertucht is niet meer voor onzen tijd.

Ds. J. van Dijk Mzn. schreef 18 April 1888 in het *Doetinchemsch Weekblad* dat de Nederlandsch Hervormde Kerk juist zoo is te beschouwen, zdat het geloof met het ongeloof daarin op een zulver terrein worstelen kan.«

Wat overeenstemt met hetgeen de Algemeene Synode verklaarde in een Synodale Missive van 2 Dec. 1886 No. 662 (zie Kerkel. Courant van 4 Dec. '86 No. 49) »Omdat onze Kerk de Volkskerk is en dus in haar midden nawerkt, wat in den tijd gist, hebben de Kerkelijke Besturen zooveel mogelijk aan ieders gweten overgelaten, om te bepalen, of hij in de Hervormde Kerk zou kunnen blijven en arbeiden.«

Waarbij *de Wageninger* in Juli 1888 zei: »De groote meerderheid onzer predikanten en gemeenteleden is van die handhaving der Dordtsche leer niet gediend en ziet daarin voor het Godsrijk in 't algemeen en voor onze Kerk in 't bijzonder geen heil. We zijn nu eenmaal aan den leerdwang ontwassen. In een klein genootschap als dat der Christelijk Gereformeerden kan dit nog zoo eenigszins; misschien ook in de Doleerende vereenigingen; maar in een groote Volkskerk gaat het onmogelijk. Men kan daar de geesten niet binden.«

't Is wat mooi!

En de consequentie is natuurlijk om met Ds. P. J. R. Laan te zeggen: »Daarom reik ik de broederhand aan alle waarlijk oprechten, al heeten zij Heiden, Jood, Mohammedaan, Katholiek, Modern, Evangelisch, Ethisch, Gereformeerd enz., enz.«

O! die heerlijke »vrije vroomheid«

Maar wij willen er niets van weten.

Onze Ned. Herv. (Geref.) Kerk heeft een belijdenis. In haar Formulieren van Eenigheid. En die Geref. belijdenis hoort vergezeld te gaan met een Geref. Kerkenorde, naar de lijnen in 1619 te Dordt getrokken. Dat kan onze Herv. (Geref.) Kerk zich weer als de Gereformeerde Kerk van Nederland openbaren, staande als een pilaar en vastigheid der waarheid.

Dit is eenigszins anders uitgedrukt, dan wij 't zeggen zouden, maar het slaat evengoed den spijker op den kop.

Officieele Berichten.

Vereeniging van Predikanten van de Geref. Kerken in Nederland.

Namens het bestuur van de vereeniging bovengenoemd heeft ondergeteekende de eer aan leden en begunstigers bekend te maken, dat de algemeene vergadering dit jaar niet in April, maar D.V. in September zal worden gehouden.

J. G. KUNST, *secr.*
Barendrecht, 17 Jan. 1913.

Classis Breukelen.

De raad der Geref. Kerk van Abcoude roept, volgens opdracht der classis, de kerken dezer classis op ter gewone vergadering, die D.V. 20 Febr. e.k. te Breukelen zal gehouden worden.

Punten voor 't agendum worden vóór 7 Febr. a.s. ingewacht bij den laatstondergeteekende te Kockengen.

Namens den kerkeraad voornoemd:
G. A. MOEN, *praeses.*
G. GRIFFIOEN, *scriba.*
P. JUKKENEKKE J. PZN, *consulent.*
Abcoude, 20 Jan. 1913.

Classis Gouda.

De gewone vergadering der classis Gouda zal D.V. gehouden worden Dinsdag 18 Febr.

Punten voor het agendum worden voor 29 Jan. ingewacht aan het adres van eerst-ondergeteekende.

Namens den raad der roepende kerk Schoonhoven A:
DS. A. ANDREE.
F. PLUUT.

Aan de Geref. Kerken wordt langs dezen weg medegedeeld, dat het adres van de Geref. gemeente te Tienhoven voortaan is: A. van Vliet te Maarsseveen. (Zoolang de vacature blijft voortduren).

A. VAN VLIET, *scriba.*
Maarsseveen, 24 Febr. 1913.

Kort verslag van de vergadering der classis Assen, gehouden 21 Jan. 1913.

1. De vergadering wordt door Ds. Scholten op de gebruikelijke wijze geopend.

2. Nadat de credentiebrieven zijn ondersocht, treedt Ds. Dijkstra op als praeses. Als scriba fungeert Ds. Laman. Assessor is Ds. Scholten. Voor het peraverslag zal Ds. v. d. Veen zorgen.

3. De notulen der vorige vergadering worden gelezen.

4. De kerk van Assen doet mededeeling van een getroffen grensregeling, welke de goedkeuring der classis wegdraagt.

5. Eenige korte mededeelingen geschieden inzake Soemba.

6. Gerapporteerd wordt over den evangelisatiearbeid in de provincie.

7. Overeenkomstig het rapport van de commissie voor den te houden 4en classicalen zendingsdag wordt besloten een zendingsfeest weder in het Laarwoud te houden, en wel D.V. op Donderdag 17 Juli. Aanvang van het zendingsfeest 's-nam. 1 uur.

8. Ingekomen is een schrijven van een der classes betreffende de afzetting van een dienaar des Woords.

9. Als consulent voor de kerk van Borger wordt aangewezen Ds. van der Veen.

10. Rondvraag naar art. 41 K.O.

11. Tot corresp.-penningmeester wordt benoemd Ds. Scholten; tot correspondent voor Soemba Ds. Laman; tot classic. dep. voor den evangelisatiearbeid Ds. v. d. Veen.

12. Regeling vacaturebeurten: 9 Maart Appelscha Ds. v. d. Veen; Een Ds. Dijkstra; Norg Ds. Groot Nibbelink; Smilde B Ds. Laman; Vries Ds. Scholten.

13. Censura naar art. 43 K.O.

14. Ds. Hangelbroek neemt op hartelijke wijze afscheid van de classis. De praeses zegt namens de classis hem hartelijk dank voor al den arbeid, door hem in het midden der classis Assen verricht, en bidt hem Gods zegen toe voor den nieuwen werkkring. Gezongen wordt Ps. 121 : 4, waarna Ds. H. voorgaat in dankgebed en de praeses de vergadering sluit.

Namens de classis,
K. V. D. VEEN.

Kort verslag der Classicale vergadering, op Dinsdag 14 Jan. 1913, gehouden te Amersfoort.

Art. 1. Opening op de gebruikelijke wijze.

Art. 2. Uit de credentialen blijkt, dat al de Kerken wettig vertegenwoordigd zijn, terwijl aan een Diaken keurstem wordt verleend.

Art. 3. In het moderamen nemen respectievelijk zitting als Praeses, Scriba en Assessor de predikanten Meijnen, De Jager en Lanting.

Art. 4. De acta worden gelezen, goedgekeurd en geteekend.

Art. 5. Ingekomen stukken.

a. de stukken voor het peremptoir examen van Doets. van Arkel, beroepen predikant te Soest, worden in orde bevonden.

b. een schriftelijke aanvrage om vier, in plaats van drie vacatuurdiensten, wordt, na bespreking, door de vragende Kerk ingetrokken.

c. een circulaire uit een classis, meldende de afzetting van een Dienaar des Woords, wordt met leedwezen voor kennisgeving aangenomen, terwijl een afkeuring wordt uitgesproken over den vorm, waarin dat droeve bericht ter kennisse is gebracht.

Art. 6. Rapporten.

a. Verslag van den l.l. gehouden Zendingsstudiedag.

b. Voorlezing van de Zendingsbegrooting over 1913.

De ontvangsten werden geraamd op *f* 10784, de uitgaven op *f* 10805.41 en het vermoedelijk tekort met inbegrip van *f* 600 (vermoedelijk tekort van 1912) op *f* 621.41.

c. Verschillende vragen worden beantwoord en bijzondere mededeelingen geschieden.

d. Verslag van een visitatie in een Kerk, waarbij bleek van geen gunstig resultaat bij een broeder, die in onmin leeft met zijn Kerkeraad. Nog ééne poging zal worden aangewend.

Art. 7. Instructie van Bunschoten B: de Classis zende niet twee jaar aaneen dezelfde primi-afgevaardigden ter Particuliere Synode.

Een gewijzigd voorstel waarin op de wenschelijkheid daarvan wordt gewezen, wordt overgenomen en door de Classis aangenomen.

Art. 8. Rondvraag Art. 42 D. K. O.

Een Kerk blijkt haar bijdrage voor de Zending tot *f* 180 te hebben verhoogd.

Een andere Kerk vraagt om de bedragen der te storten quota voortaan op de agenda te vermelden. Goedgevonden.

De zaak der ineensmelting bij eenige Kerken wordt besproken. Met blijdschap wordt van eenigen vooruitgang kennis genomen, terwijl de ernst der zaak bij vernieuwing wordt aangedrongen.

Over den arbeid in nog niet ontkomen Kerken kan niets bijzonders worden bericht.

Art. 9. Als roepende Kerk voor de Classisvergadering, op den 2den Dinsdag van April, wordt aangewezen Nieuw-Loosdrecht. Als Praeses daarvoor Ds. Munnik.

Art. 10. Peremptoir examen van den beroepen predikant van Soest.

Gehoord de Provinciale Deputaten ad examina, wordt met algemeene stemmen tot diens toelating besloten.

Art. 11. Sluiting evenzeer op de gebruikelijke wijze.

In naam en op last der Classis voornoemd:
DS. R. DE JAGER, *A. t. Scriba.*

Buitenland.

Hongarije. Kerk en school.

Gelijk de Fransche Gereformeerde scholen voor het meerendeel te gronde gingen omdat de Gereformeerden meenden, dat zij met de radicale Overheid moesten ijveren voor de „leekenschool", waardoor men hoopte de macht van het Ultramontanisme te breken, zoo hebben ook de Gereformeerden in Hongarije de Gereformeerde school losgelaten wijl zij bezield werden door het denkbeeld, dat de eenheid van den Magyaarsche nationalen Staat door de Staatsschool zou bevorderd worden. Doch het is niet zoo gegaan als men dacht. De Staatsschool is er gekomen, schier alle kinderen der Hongaren werden daarop onderwezen, doch niet al het volk werd Magyaarsch; zelfs kan men zeggen, dat het nationaliteitsverschil in Hongarije zich tegenwoordig sterker dan ooit doet gevoelen. Wel heeft men voorgeslagen dat men alleen de Slowacksche en Rumeensche scholen tot Staatsscholen maken zou, om de Gereformeerde scholen te laten bestaan, doch hiervoor is de Magyaarsche Staat te zwak.

Een medewerker van de *Protestans egyházi és iskolai lap*, Eugen Sebestyen, schrijft over den toestand van het Geref. schoolwezen in Hongarije het volgende:

De Gereformeerde scholen hebben alleen recht van bestaan en zijn alleen de zware offers, die voor haar gebracht moeten worden, waard, wanneer zij meer bieden dan hetgeen de staatsscholen kunnen geven, d. w. z. als zij de jeugd in de Geref. levensbeschouwing opvoeden. De geest die tegenwoordig in de meeste Hongaarsche scholen heerscht, geeft voor dit laatste geen waarborg. In menig Geref. leerinstituut vindt men onderwijzers, die het moderne verwoestende radicalisme voorstaan. Het is tijd dat, nu wij de zwakheid van de Geref. scholen gaan blootleggen, wij onomwonden spreken van den geest die professoren en onderwijzers besielt. Dat het volk zijn Geref. karakter steeds meer verliest, is grootendeels de schuld van de school, wijl de professoren en onderwijzers tegenwoordig hoogstens paedagogen, doch in de meeste gevallen niet tegelijk geloovige gereformeerden zijn. Wanneer wij naar de oorzaken van dit verschijnsel vragen, dan komen wij in een cirkelredeneering, want wanneer wij vragen: „waarom kunnen de scholen niet de jeugd in echt Gereformeerden geest opvoeden, dan krijgt men ten antwoord: „wijl de kinderen van huis uit niets medebrengen." En waarom brengen de kinderen van huis niets mede?" Dan antwoordt men: „wijl hunne ouders en hunne omgeving in onverschilligheid opgevoed zijn."

Dat aan dit zondenregister der scholen de middelbare scholen niet de hoofdschuld dragen en dat er verblijdende uitzonderingen zijn, willen wij nogmaals verzekeren. Ook wenschen wij het feit te constateeren, dat het in de middelbare scholen niet zóó was toen het grootste deel der professoren in de Theologie gestudeerd had. Het is ons ongeluk, dat wij reeds sedert tientallen van jaren onze professoren uitsluitend van de staatsuniversiteiten moeten ontvangen.

Daarom is in de Magyaarsche Geref. wereld de tijding met blijdschap vernomen, dat aan de Universiteit te Debreczin ook een Gereformeerde inrichting tot opleiding van professoren (leeraren aan middelbare scholen) zal gesticht worden. En al is het waar, dat aan deze scholen nog onderscheidene vrijdenkers arbeiden, zoo staat daartegenover, dat op vele plaatsen nog de zegenrijke arbeid van Godsdienstleeraars een dam opwerpt tegen onverschilligheid en cynisme.

Treurig is het vooral gesteld in de lagere Gereformeerde scholen. De onderwijzers zijn gevormd in onze Gereformeerde inrichtingen; zij kregen onderwijs volgens onze eigene leerplannen; zij worden geroepen om hulpdiensten voor de kerk te doen. Niemand heeft hen er toe gedwongen dien arbeid op zich te nemen. Vrijwillig hebben zij aan de kerk hun dienst aangeboden, vrijwillig namen zij op zich, niet in staatsscholen maar in Gereformeerde inrichtingen voor lager onderwijs voor de beginselen te strijden, van welke de Gereformeerde Kerk uitgaat. En wat ziet men? Dat de onderwijzers bij den dag een vijandiger houding aannemen tegen de predikanten en de Kerk. De meeste onderwijzers komen er onomwonden voor uit, dat zij als onderwijzers met de Kerk willen breken. Zij verlangen dat hunne scholen staatsscholen zullen worden. Het is waar, dat de onderwijzers, nog meer dan de predikanten, karig bezoldigd worden. Maar de geest der onderwijzers is over het algemeen van dien aard, dat verbetering van schooltoestanden zal plaats hebben, al werden de traktementen der onderwijzers aanzienlijk verhoogd.

De onderwijzers worden in Hongarije slecht betaald, en daaruit verklaart men het feit dat de schipbreukelingen des levens en de schipbreukelingen der scholen zeer dikwijls het beroep van onderwijzer aangrijpen. Uit de verslagen van het Nagykoroser opleidingsinstituut blijkt, dat in menig jaar de helft der leerlingen niet slaagt en nauwelijks kan men onder de geslaagden een tweetal voortreffelijke leerlingen vinden. Maar dat is niet het ergste. Het grootste gevaar voor het onderwijs ligt in de geestelijke anarchie, waarin de leerlingen van bovengenoemd instituut zich ontwikkelen. Om daarin verbetering te brengen is noodig, dat de aanstaande onderwijzers in internaten opgeleid worden en dat in ernstig Gereformeerden geest. Het zou daarom goed zijn, dat goed opgevoede, ernstige en godsdienstige knapen uit de weeshuizen tot onderwijzers werden opgeleid. Men moet breken met de opvatting, dat het opleidingsinstituut voor onderwijzers een reddingshuis voor slechte scholieren is.

Dat het moeilijk zal zijn om in den toestand der kerkelijke Gereformeerde scholen verbetering te brengen, is niet tegen te spreken. Immers zoodra iemand zich beslist uitlaat over zijn confessioneele overtuiging, wordt zoo iemand voor onverdraagzaam, bekrompen, kortzichtig, uitgekreten, terwijl men hem voor een tegenstander van het ware Calvinisme houdt. Het was iets ongewoons, toen de grijze Gereformeerde bisschop te Pest aan een comité dat hem bij zijn jubileum kwam gelukwenschen, verklaarde: „Ik voor mij waag het te belijden, dat ik zeer confessioneel gezind ben, juist daarom, wijl ik andere gevoelens weet te eeren, al houd ik de mijne omhoog. Ik houd mij aan mijn eigen belijdenis die ik van mijne vaderen geerfd heb, een heilige erfenis, iets anders heb ik van hen niet ontvangen."

Tegenover den Pantheistischen geest, waardoor alles ineen vloeit, en elke grens uitgewischt wordt, is het nadruk leggen op de belijdenis een dringende behoefte. Wanneer men dien weg, wat de school betreft, niet bewandelen wil, is het beter de Gereformeerde scholen te sluiten, want dan is het beter gebruik te maken van de staats-inrichtingen voor het onderwijs."

Wellicht zal de Hongaarsche schrijver nog eenmaal tot de overtuiging komen, dat vrije Geref. scholen te verkiezen zijn boven kerkelijke.

Gemengd Nieuws.

Modernisme op het zendingsveld. De (Amerikaansche) *Wachter* deelt mede, dat Indische predikanten over de drieste openbaring van het ongeloof schreven: »Deze dingen hebben ontroering veroorzaakt onder de Indische Christenen en hebben ook aan niet-Christenen aanleiding gegeven om te gelooven, dat de Christenen tot de slotsom gekomen zijn, dat hun eigen opvatting van den persoon van Christus niet veel verschelt van die der Unitariërs en der Prathana Samojisten.

Het uiteengaan der kerk in verschillende kerkgroepen, die in de belijdenis van sommige leerstukken zeer van elkander verschillen, moet op wie eerst met het Christendom in aanraking kwam, wel ietwat verwarrend werken. Maar dit is als niets vergeleken met het besliste ongeloof, dat door zendelingen der kerk in de heidenwereld wordt binnengedragen. Wanneer zendelingen het fundamenteele stuk van de Godheid van Christus loochenen en van den Christus niets weten te verkondigen waardoor Hij onderscheiden is van de godsdienstige helden der heidenen, dan is er in het Evangelie dat zij brengen, niets dat de heidenen tot het Christendom kan trekken.

Mevrouw Eddy, stichtster van de z.g. Christian Science, heeft bij testament ongeveer drie millioen dollars vermaakt aan de »Eerste kerk van Christian-Scientist« te Boston, welke som moet gebruikt worden voor de verbreiding van hare leer. Nu is de heer G. W. Glover, te Ledd in South Dakota, als zoon van Mevr. Eddy in verzet tegen dat testament gekomen, en dit op grond dat het legaat niet bestemd is voor een weldadig doel, maar voor de uitoefening van een beroep om daarmede winst te behalen. Hij beweert, dat hetgeen zijn moeder voorstond geen godsdienst is, maar een beroep om zich te verrijken, en wel tot nadeel van de menschen die er gebruik van maken.

De Oden van Salomo. Onder de geschriften van zeer ouden datum, die in den laatstentijd ontdekt werden, moet een bijzondere plaats ingeruimd worden aan de »Oden van Salomo«, een verzameling hofzangen in het Syrisch, die ons verplaatsen in de gedachtenwereld van de Christelijke kerk der eerste eeuwen. Denkelijk wil de titel alleen te kennen geven dat iets van den geest van Salomo in de gedichten te bespeuren is.

Nadat deze gedichten in het licht gegeven werden door Dr. Rendel Harris, werden zij door vele geleerden onderzocht, o. a. door Dr. J. H. Bernard, bisschop van Ossory, die beweert dat zij gezongen werden om uitdrukking te geven aan de geestverrukking van pasgedoopte Christenen. Dr. Bernard is van gevoelen dat de »Oden van Salomo« in den tijd tusschen 150 tot 200 jaar na Christus gedicht werden. Om den geest dien deze gedichten ademen te leeren kennen, deelen wij het volgende strofen mede:

»Ik heb den Beminde lief, en mijn ziel mint Hem, en waar Zijn rust is, daar ben ik ook; ik zal geen vreemdeling zijn, want bij den Allerhoogsten en genadigen God is geen wangunst. Ik ben met hem vereenigd geworden, omdat ik liefde tot den Geliefde vind, en wijl ik Hem liefheb die de Zoon is, en ik zelf een zoon mag zijn. Want hij die met Hem vereenigd wordt Die ontsterfelijk is, zal ook zelf onsterfelijk worden, en hij die aangenomen is in den Eenig Levende, zal leveend worden. Dit is de Geest des Heeren, die niet liegt, welke de kinderen der menschen leert Zijn wegen te kennen.«

Wanneer wij in aanmerking nemen dat deze uitdrukkingen van vast vertrouwen en innige blijdschap gehoord werden in een tijd, toen het ver van gemakkelijk was den Christus te belijden, dan krijgen deze gedichten uit den oud-Christelijken tijd hoogere waarde.

Verminderd kerkbezoek. Het dagblad de *Liverpool Post* deed een onderzoek instellen naar het kerkbezoek in die stad. Daaruit bleek, dat vergeleken met een telling die 10 jaar geleden plaats had, er 17000 menschen minder ter kerk waren, schoon het aantal kerken en plaatsen van samenkomst sedert dien tijd met honderd vermeerderde. Dit geeft te denken, vooral nu er maar al te veel reden is om te gelooven, dat een vermindering van kerkbezoek over geheel Engeland te betreuren is. Opmerkelijk is het dat in Liverpool het aantal Roomsche kerkgangers in tien jaren met 4000 vermeerderde. Men moge daarvan zeggen, gelijk een Engelsch blad doet, dat onder de Protestanten menigeen de godsdienstoefeningen verzuimt omdat hij elders den een of anderen Christelijken arbeid te verrichten heeft, het blijft een veeg teeken, dat het aantal personen die Protestantsche bedehuizen bezoeken, in tien jaar met 17000 verminderde.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

AAN VRAGERS.

Om verschillende redenen, die ten deele den lezers zelf duidelijk zullen zijn, geven we thans aan de vragers eerst een beurt. Daarna zal eenige tijd moeten verloopen eer nieuwe vragen kunnen behandeld worden.

B. te W. heeft in de *Heraut* gelezen, dat het Nieuwjaar op verschillende dagen begint, en vraagt nu hoe dit kan.

Men zou elken dag het jaar kunnen beginnen, en vroeger was dan ook in Duitschland, Frankrijk en Engeland de Nieuwjaarsdag verschillend. Gelukkig is dat niet meer zoo. De Christenen in Oost-Europa echter beginnen nog altijd het jaar een paar weken later dan wij. Natuurlijk hoe meer verschil hierin, hoemeer last en kans op vergissingen.

Buiten Europa is het echter nog vrij wat erger. In den Libanon bijv. houdt men Nieuwjaar op 1 Sept. De Nestoriaansche christenen doen het op 1 Oct. (ongeveer omstreeks dien tijd hebben ook de Joden bij ons hun Nieuwjaar). De Kopten in Egypte hebben Nieuwjaar reeds op den eersten Aug.; de Chineezen daarentegen tusschen half Jan. en Febr. Wie dus veel van Nieuwjaarvieren houdt, kan niet beter doen dan een reis om de wereld te maken. Met een beetje overleg kan hij dan zoo ongeveer elke maand een Nieuwjaarfeest vieren.

Het antwoord op de vraag omtrent het getal 13 heeft twee lezers aanleiding gegeven tot opmerkingen, die het ons aangenaam is hier te laten volgen.

Onze lezer W. Chr. B. te U. schrijft:

Betreffende den oorsprong van het getal 13, als „ongeluksgetal", zou ik een andere verklaring willen geven, echter zonder de pretentie 1) dat *mijn* verklaring de juiste is.

Ik geloof, dat het „ongeluksgetal" 13 in verband kan worden gebracht met den dood van Filippus van Macedonie, den vader van Alexander den Groote. Immers, de geschiedenis verhaalt ons dat Koning Filippus, eer hij zijn voorgenomen krijgstocht tegen den koning van Perzië zou ondernemen, zich met een gevaarlijk vijand — den Koning van Epirus — wilde verzoenen, en deze zijn dochter Cleopatra ter

1) In onze taal: aanmatiging.